

ПАРАМОНОВА О. Ю.,
orcid.org/0009-0006-5673-6609
аспірант
(Ужгородський національний
університет)

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.36>

ПРАВО НА ЗВЕРНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ: НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ

Стаття присвячена формуванню наукового підходу до визначення сутності права на звернення до адміністративного суду, визначенню на цій основі пропозицій щодо вдосконалення законодавства про адміністративне судочинство. Наголошено, що попри значення поняття права на звернення як основи адміністративно-правових засад звернення до адміністративного суду, наявна недостатність уваги у науковій літературі щодо цього поняття. Враховано передумови захисту в адміністративному судочинстві, підстави здійснення права на позов, співвідношення зазначеного права із відповідними конституційними положеннями та положеннями окремих актів міжнародного законодавства. Опрацьовано роботи, присвячені питанням практичної реалізації права на звернення до адміністративного суду, а також значенню позовної заяви у реалізації цього права. Опрацьовано окремі дослідження щодо авторського визначення. Право на звернення до адміністративного суду визначено змістовно відокремленим суб'єктивним правом із притаманними йому суб'єктами, об'єктом та змістом. Водночас, його реалізація можлива виключно у зв'язку із захистом інших суб'єктивних прав, свобод, законних інтересів. Наголошено, що право на звернення до адміністративного суду є реалізованим з моменту постановлення адміністративним судом однієї з таких ухвал: відкриття провадження у; відмова у відкритті провадження у справі; повернення позовної заяви. Доведено, що метою нормативного закріплення обов'язку адміністративного суду зазначати в ухвалі про відмову у відкритті провадження у справі відомості щодо того, чи вбачається з поданих матеріалів наявність порушення прав, свобод чи інтересів позивача з боку суб'єкта владних повноважень доцільно доповнити частину першу статті 171 Кодексу адміністративного судочинства України. Перспективними напрямками подальших досліджень вказано визначення поняття права на звернення до адміністративного суду, а також процесуальних форм та адміністративних процедур його реалізації.

Ключова слова: *звернення до адміністративного суду, адміністративний позов, адміністративний суд, адміністративно-правові засади, суб'єкт владних повноважень, адміністративне судочинство.*

Paramonova O. Yu. The right to appeal to an administrative court: a scientific approach to determining the essence

The article is devoted to the formation of a scientific approach to determining the essence of the right to appeal to an administrative court, to determining on this basis proposals for improving the legislation on administrative proceedings. It is emphasized that despite the importance of the concept of the right to appeal as the basis of the administrative-legal principles of appeal to an administrative court, there is a lack of attention in the scientific literature to this concept. The prerequisites

for protection in administrative proceedings, the grounds for exercising the right to sue, the correlation of the specified right with the relevant constitutional provisions and provisions of individual acts of international law are taken into account. Works devoted to the issues of practical implementation of the right to appeal to an administrative court, as well as the significance of the statement of claim in the implementation of this right are reviewed. Separate studies on the author's definition are reviewed. The right to appeal to an administrative court is defined as a substantively separate subjective right with its inherent subjects, object and content. At the same time, its implementation is possible only in connection with the protection of other subjective rights, freedoms, and legitimate interests. It is emphasized that the right to appeal to an administrative court is implemented from the moment the administrative court issues one of the following decisions: opening proceedings in; refusal to open proceedings in the case; return of the statement of claim. It is proven that in order to normatively consolidate the obligation of the administrative court to indicate in the decision on refusal to open proceedings in the case information on whether the submitted materials indicate a violation of the rights, freedoms, or interests of the plaintiff by the subject of government authority, it is advisable to supplement part one of Article 171 of the Code of Administrative Justice of Ukraine. The definition of the concept of the right to appeal to an administrative court, as well as procedural forms and administrative procedures for its implementation, is indicated as promising areas of further research.

Key words: *appeal to the administrative court, administrative claim, administrative court, administrative legal principles, subject of authority, administrative proceedings.*

Вступ. Відповідно до ч. 1 ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (далі – КАС України) [1], кожна особа наділена правом звернутись до адміністративного суду у разі переконання про порушення її прав, свобод, законних інтересів внаслідок акта чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень. У демократичній, правовій державі роль адміністративного судочинства полягає у забезпеченні захисту кожного від порушень його прав та законних інтересів з боку суб'єктів публічної влади. При цьому Конституцією України безпосередньо гарантується право на оскарження актів вказаних владних суб'єктів (ст. 55 Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [2]).

У науковій літературі суб'єктивне право розуміється як визначена правовими нормами та забезпечена державою міра можливої поведінки носія суб'єктивного права, що забезпечує його інтереси. Суб'єктивне право відображає сферу індивідуальної свободи людини у соціальній поведінці. Така свобода забезпечується закріпленими у праві засобами реалізації сутнісних потреб людини. Суб'єктивному праву притаманний самостійний зміст, що виявляється у його самостійних функціях та самостійній цінності, яка значно виходить за межі правовідносин [3, с. 756]. З огляду на визначення права на справедливий суд у п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. (далі – ЄКПЛ) [4], зокрема таких його складових як: безсторонній та незалежний суд, справедливий розгляд доцільно характеризувати можливість звернення до адміністративного суду із позовною заявою (ч. 1 ст. 5, ст. 168 КАС України) саме як суб'єктивне право. Такому висновку сприяють й інші положення практики ЄСПЛ щодо визначення критеріїв права на справедливий суд: доступ до суду; відводи; гарантії отримання правової допомоги у зв'язку із розглядом справи у суді; визначення суду; справедливість; публічність; тривалість судового розгляду та деякі інші [5].

Визначення можливості звернення до адміністративного суду як суб'єктивного права має значну як теоретичну, так і практичну цінність, оскільки є умовою визнання за адміністративним судом відповідних обов'язків: відкрити провадження у адміністративній справі за наявності підстав для цього та розглянути адміністративну справу й прийняти у ній законне та обґрунтоване рішення.

Успішне звернення до адміністративного суду, що має наслідком відкриття провадження у адміністративній справі (ст. 171 КАС України) передбачає виконання значної кількості вимог, передбачених законодавством про адміністративне судочинство: належне оформлення позовної заяви (ст. 160 КАС України); справляння судового збору (ч. 3 ст. 161 КАС України, п. 1 ч. 3 ст. 4 Закону «Про судовий збір» [6]); підсудність (ч. 1 ст. 168, ст.ст. 22–30 КАС України); вимоги до власне змісту позовної заяви та адміністративного позову (ст. 160 КАС України). Водночас, попри чисельність та, в окремих випадках, значну складність таких вимог, усі вони спрямовані на досягнення однієї мети: встановлення та забезпечення реалізації права на звернення до адміністративного суду у конкретному випадку. Так, наявність адміністративно-правової вимоги означає наявність власне права на звернення, а інші передумови захисту в адміністративному процесі означають можливість та повноцінність здійснення такого захисту [7, с. 238]. Таким чином, право на звернення до адміністративного суду постає відправним поняттям стосовно адміністративно-правових засад звернення до адміністративного суду.

Постановка завдання. Сформулювати науковий підхід до визначення сутності права на звернення до адміністративного суду, визначити на цій основі пропозиції щодо вдосконалення законодавства про адміністративне судочинство.

Огляд наукових досліджень. Попри значення поняття права на звернення як основи адміністративно-правових засад звернення до адміністративного суду, необхідно вказати про недостатність уваги у науковій літературі щодо цього поняття. Так, визначаються передумови захисту в адміністративному судочинстві, підстави здійснення права на позов, співвідношення зазначеного права із положеннями ст. 55 Конституції України та п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [7, с. 830–832]. Деякими авторами приділяється значна увага питанням практичної реалізації права на звернення до адміністративного суду, а також встановлюється значення позовної заяви у реалізації цього права [8, с. 192–195, 209, 246–247]. Окремими вченими здійснюються спроби надати авторське визначення вказаного права, але їх точки зору характеризуються різним підґрунтям та методологією, а також не позбавлені певних недоліків [9, с. 38, 129–131; 10].

Результати дослідження. Характеристика права на звернення до адміністративного суду передбачає опрацювання проблематики власне сутності такого звернення як його об'єкта. Крім того, підлягає встановленню співвідношення цього права із деякими суміжними категоріями: право на захист в адміністративному судочинстві, право на судовий захист, право на адміністративний позов.

Під правовими засадами звернення до адміністративного суду розуміється система правових обставин та умов, які характеризують змістовну та формальну сторони такого звернення як інституту адміністративного судочинства. Відсутність хоча б однієї засади унеможливило б таке звернення. Правовими засадами звернення до адміністративного суду виділяються: нормативно-правове підґрунтя звернення; суб'єкти звернення до суду; суб'єктивні права, свободи, законні інтереси як предмет захисту; об'єкт звернення до суду; публічно-правовий (адміністративно-правовий) спір. Усі зазначені засади характеризують звернення до адміністративного суду як інститут адміністративного судочинства та змістовно відокремлений процесуальний інструмент захисту особою своїх прав, свобод та законних інтересів у публічно-правових відносинах. Нормативно-правове підґрунтя звернення – це матеріальне законодавство, на якому ґрунтується звернення до суду. Суб'єкти звернення до адміністративного суду мають бути належними, оскільки провадження у адміністративній справі не може бути відкрите за зверненням особи, яка не має юридичної заінтересованості у результатах розгляду справи. З цього ж міркування необхідною є наявність, по-перше, конкретного суб'єктивного права як визначеного предмета судового розгляду і по-друге, таке суб'єктивне право має перебувати у стані порушення з боку суб'єкта владних повноважень. Об'єктом звернення є конкретне рішення, дія чи бездіяльність суб'єкта владних повноважень як формальне вираження порушення прав, свобод, інтересів позивача. Публічно-правовий спір виражає існування розбіжностей між особою та суб'єктом владних повноважень

щодо їх взаємних прав та обов'язків, характер таких розбіжностей, адже саме такі розбіжності є предметом судового розгляду. При цьому публічно-правовий спір необхідний розуміти саме у законодавчому контексті, що закріплений у п. 2 ч. 1 ст. 4 КАС України, зокрема щодо властивостей його сторін. Хоча б одна із сторін має бути: суб'єктом здійснення публічно-владних управлінських функцій, або надавати адміністративні послуги, або бути суб'єктом процесу референдуму чи виборчого процесу [8, с. 147–148].

Звернення до адміністративного суду визначається як сукупність актів (дій) щодо захисту прав, свобод, законних інтересів, які виникають у публічно-правових відносинах. Звернення до адміністративного суду також передбачає наявність у суб'єкта звернення права на судовий захист у конкретному випадку. Звернення до адміністративного суду передбачає: підготовку адміністративного позову; його пред'явлення до адміністративного суду; прийняття адміністративним судом позову. Підготовка адміністративного позову являє собою комплекс фактичних дій, спрямованих на підготовку позовної заяви як процесуального документа. Такі дії можуть полягати у пошуку компетентного правника для отримання правничої допомоги щодо складання позовної заяви та подання її до суду. Іншим варіантом є самостійна підготовка (складання та оформлення) позовної заяви. Пред'явлення адміністративного позову полягає у поданні до суду процесуального документа – позовної заяви, яка є зовнішнім виразом позову. Унаслідок подання позовної заяви виникають адміністративні процесуальні правовідносини, у межах яких у адміністративного суду виникають обов'язки розглянути поданий адміністративний позов та у разі його належного оформлення вирішити переданий йому публічно-правовий спір. Прийняття адміністративним судом адміністративного позову полягає у здійсненні ним послідовних дій, спрямованих на вирішення питання щодо неможливості розгляду справи або щодо вирішення пред'явленого публічно-правового спору по суті. Такі дії відображають зміст та процес реалізації права на звернення до адміністративного суду та складають собою окрему стадію адміністративного судочинства – відкриття провадження у справі. За результатами такої стадії адміністративним судом приймається рішення, що за своїм характером може бути проміжним чи кінцевим. Проміжними рішеннями є відкриття провадження у справі або залишення адміністративного позову без руху. Кінцевими рішеннями є відмова у відкритті провадження у справі або повернення позовної заяви. Право заявника на судовий захист у конкретному випадку як складова звернення до адміністративного суду означає передбачену законом можливість звернутись до адміністративного суду щодо захисту своїх суб'єктивних прав, свобод, законних інтересів [11, с. 18, 196–197].

Право на звернення до адміністративного суду визначається через характеристику пов'язаних правових явищ: право на захист в адміністративному судочинстві, право на судовий захист, право на звернення до адміністративного суду, право на адміністративний позов, право на пред'явлення адміністративного позову. Право на звернення до адміністративного суду є практичним виміром реалізації конституційного суб'єктивного права на судовий захист. З моменту висловлення волевиявлення щодо звернення до адміністративного суду у вигляді подання адміністративного позову конституційне право на судовий захист переходить у площину фактичного права (права, яке не є потенційним, а є таким, що фактично використовується) та трансформується у право на звернення до адміністративного суду за захистом. У свою чергу, «право на звернення до адміністративного суду» є способом реалізації «права на звернення до адміністративного суду за захистом». До моменту фактичного звернення до суду конституційне право на судовий захист залишається, фактично, декларацією. Водночас, конституційне право на судовий захист виступає засобом захисту інших (матеріальних) прав та свобод людини [9, с. 129, 252]. Таким чином, визначення права на захист як засобу реалізації інших прав зумовлює й відповідне сприйняття права на звернення до адміністративного суду, а саме що воно не має самостійного характеру, а має реалізуватись виключно у межах процесу захисту інших прав, свобод та законних інтересів.

Будь-яке правове явище характеризується єдністю змісту та форми. Так, під змістом розуміється сутність, внутрішня особливість, мета, призначення. Під формою розуміється

внутрішня структура, організація та зовнішній вираз [12, с. 461, 1543]. Проведене дослідження дозволяє виділити відповідні аспекти і щодо звернення до адміністративного суду. Як реалізація суб'єктивного права, зазначена дія спрямована на досягнення конкретного результату: відкриття провадження у адміністративній справі. Важливим є також перспективний результат: отримання судового захисту порушених прав, свобод, законних інтересів у публічно-правових відносинах. Такі результати характеризують сутність звернення до адміністративного суду. Водночас, зазначене право як публічне по своїй природі має реалізовуватись у суворій відповідності до передбаченого законом порядку його реалізації, що визначає форму реалізації цього суб'єктивного права. Щодо ж співвідношення зазначеного суб'єктивного права із такими поняттями, як право на захист в адміністративному судочинстві, право на судовий захист та іншими згадуваними поняттями, то таке співвідношення визначається змістом звернення до адміністративного суду та змістом зазначених понять у понятійно-категоріальному апараті науки адміністративного судочинства.

Реалізації права на звернення до адміністративного суду притаманні певні принципи, причому не тільки галузеві принципи адміністративного судочинства, але й загальноправові принципи, зумовлені діями у цій сфері положень щодо верховенства права. Загальноправовими принципами реалізації права на звернення до адміністративного суду необхідно визначити: законність; юридичну визначеність; заборону свавілля; доступність правосуддя; дотримання прав людини; неприпустимість дискримінації. При цьому доступність правосуддя передбачає такі положення: фінансово-економічна доступність; раціональний формалізм процесуальної діяльності; доступність правової допомоги. До спеціальних принципів реалізації права на звернення до адміністративного суду належать: принцип диспозитивності; принцип неприпустимості зловживання процесуальними правами; принцип відкритості інформації [9, с. 133–134]. Таку точку зору варто підтримати.

Відповідно до ч. 1 ст. 5 КАС України, кожна особа має право звернутись до адміністративного суду якщо вважає, що актом чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушено її права, свободи, законні інтереси. Необхідно погодитись із науковою позицією про тісний зв'язок права на звернення до адміністративного суду із правом на судовий захист у порядку адміністративного судочинства, що включає до себе також право на розгляд справи адміністративним судом та право на задоволення поданого адміністративного позову у разі його обґрунтованості. Право на оскарження до адміністративного суду тісно пов'язано із наявністю порушених прав, свобод, законних інтересів. Так, у справах щодо проходження публічної служби можуть оспорюватись такі протиправні акти (бездіяльність) суб'єктів владних повноважень, як: незарахування певних періодів службової діяльності до загального періоду служби, який дає право на пенсію чи певну надбавку; несвоєчасне встановлення надбавки за кожен рік стажу державної служби чи несвоєчасна виплата такої надбавки; не виплата середнього заробітку за час службової діяльності; не виплата виплат та компенсацій за невикористану щорічну основну чи додаткову відпустки тощо. Таким чином, право на оскарження актів у сфері проходження публічної служби є реалізацією конституційного права на оскарження актів чи бездіяльності суб'єктів публічної влади [13]. Зазначена наукова позиція свідчить про тісний зв'язок між правом на звернення до адміністративного суду та наявністю порушеного, невизнаного чи оспорюваного права позивача.

Відсутність порушеного права, свободи чи законного інтересу унеможлиблює досягнення завдань адміністративного судочинства. У зв'язку із цим адміністративні суди мають встановлювати наявність чи відсутність порушених прав не тільки при вирішенні питання про задоволення позову чи відмову у його задоволенні, але й при вирішенні питання про відкриття провадження у справі чи відмову у відкритті. Відмовляючи у відкритті провадження, з тієї підстави, що справа не підлягає розгляду в судах у порядку адміністративного судочинства, суд, якщо це дозволяють обставини справи, має констатувати, що права, свободи чи законні інтереси не є порушеними, що і спричиняє неможливість розгляду справи. Такий висновок може бути висловлений не тільки за результатами розгляду справи, а й на стадії відкриття провадження. У такому разі такий висновок є попереднім, який виноситься

за результатами розгляду позовної заяви та доданих матеріалів. Іншими словами, адміністративний суд має дати відповідь на питання: чи вбачається порушення права позивача з поданого адміністративного позову? Такий попередній висновок може знайти чи не знайти свого підтвердження при подальшому розгляді справи.

Так, постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 30.04.25 р. у справі № 520/5701/24 скасовано ухвалу Харківського окружного адміністративного суду від 04.03.24 р. про відмову у відкритті провадження у справі та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 22.04.24 р., а справу направлено до Харківського окружного адміністративного суду для продовження розгляду. Суд касаційної інстанції не погодився із висновком судів першої та апеляційної інстанції, що дана справа не може бути розглянута у порядку адміністративного судочинства та необхідно відмовити у відкритті провадження у справі (п. 1 ч. 1 ст. 170 КАС України) з огляду на належність справи до юрисдикції загального суду. Суд касаційної інстанції вказав, що оскільки умовою надання судового захисту є наявність порушеного, невизнаного чи оспорюваного права (ст. 55 Конституції України), то відмовляючи у відкритті провадження у справі у порядку адміністративного судочинства суд мав з'ясувати наявність чи відсутність порушеного права позивача у публічних правовідносинах внаслідок актів чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень. Оскільки суд касаційної інстанції не наділений повноваженнями щодо дослідження доказів, встановлення фактичних обставин справи чи переоцінки наявних доказів, то для вирішення відповідного питання справу необхідно направити до суду першої інстанції [14]. Позитивною рисою у зазначеному судовому рішенні суду касаційної інстанції є встановлення логічної послідовності: спочатку адміністративний суд має встановити наявність чи відсутність підстав для розгляду справи за правилами адміністративної юрисдикції, і лише за відсутності таких підстав – робити висновок щодо належної юрисдикції відповідної справи. Крім того, у цій справі яскраво виявилась природа права на судовий захист у порядку адміністративного судочинства як галузевого прояву загального конституційного права на судовий захист.

Положення щодо ефективного захисту суб'єктивних прав, свобод, законних інтересів від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (ч. 1 ст. 2 КАС України) також є актуальним у науковій літературі. Н.Б. Писаренко, характеризуючи адміністративне судочинство, розглядає вказаний захист як мету діяльності адміністративних судів [15, с. 50]. Водночас, вирішуючи питання про відкриття провадження у справі, адміністративний суд не має обов'язку вказувати в ухвалі про відкриття провадження у справі, які саме права, свободи та інтереси позивача вбачаються порушеними з поданих до адміністративного суду матеріалів. Такий висновок слідує з положень ч. 9 ст. 171 КАС України, за якими адміністративний суд має вказати зокрема, тільки підстави адміністративного позову (п. 3 ч. 9 ст. 171 КАС України).

У судовій практиці виділяється поняття «правові підстави позову», під якими розуміється нормативно-правова кваліфікація обставин та фактів, які позивач поклав у обґрунтування своїх вимог. При цьому обов'язок надання правової кваліфікації правовідносин сторін на підставі фактів, встановлених у результаті розгляду справи, покладається саме на суд. Тобто, визначення зокрема, підстав публічно-правового спору є правом, а не обов'язком позивача [16]. Водночас, у юридичній літературі усталеним є визначення підстав адміністративного позову виключно як фактів, які наводить позивач на обґрунтування своїх вимог [15, с. 67]. Таким чином, поняття підстав позову сьогодні не є усталеним, тому немає можливості дійти однозначного висновку, про які підстави адміністративного позову йдеться у п. 3 ч. 9 ст. 171 КАС України, про фактичні чи про правові. Не полегшує ситуацію й аналіз положень ч. 1 зазначеної статті, оскільки у переліку відомостей, які має з'ясувати судді при вирішенні питання щодо відкриття провадження у справі немає відомостей про наявність чи відсутність порушень прав позивача з боку суб'єкта владних повноважень. Системний авторський аналіз зазначених законодавчих положень, наукових тез та позицій судової практики дозволяє сформулювати наступний висновок. Позивач має навести власне обґрунтування

порушення його прав, свобод, законних інтересів актами чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень (п. 9 ч. 5 ст. 160 КАС України), водночас адміністративний суд не зв'язаний таким обґрунтуванням та має сформулювати власне бачення за результатами розгляду справи. Таким чином, з метою усунення вказаних вище судових помилок доцільно уточнити зазначений перелік та доповнити його такими відомостями.

Слід підтримати висловлювану у науковій літературі позицію, що при здійсненні судової влади у формі адміністративного судочинства дістають розв'язання правові конфлікти [15, с. 50]. Відповідно до п. 4 ч. 4 ст. 246 КАС України, у мотивувальній частині рішення суду зазначається про те, чи мало місце порушення прав, свобод чи законних інтересів, за захистом яких звертався позивач. Таким чином, остаточний висновок про наявність або відсутність порушених прав позивача може бути висловлений тільки у результаті завершення розгляду справи. Втім, на стадії відкриття провадження у справі суд може прийти до такого попереднього висновку, який у подальшому дістає або не дістає свого підтвердження. Такого попереднього висновку адміністративний суд може дійти виходячи з поданих до суду матеріалів: позовної заяви та доданих до неї доказів та інших матеріалів.

З огляду на викладене, доцільно закріпити у КАС України обов'язок адміністративного суду зазначати в ухвалі про відмову у відкритті провадження у справі відомості щодо того, чи вбачається з поданих матеріалів наявність порушення прав, свобод чи інтересів позивача з боку суб'єкта владних повноважень. З цією метою доцільно доповнити частину 1 статті 171 КАС України пунктом 1-1, який варто викласти у такій редакції: «вбачається з поданих матеріалів наявність порушення прав, свобод чи інтересів позивача оскаржуваними рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень (у справах щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єкта владних повноважень)».

Висновки.

1. Право на звернення до адміністративного суду є змістовно відокремленим суб'єктивним правом із притаманними йому суб'єктами, об'єктом та змістом. Водночас, його реалізація можлива виключно у зв'язку із захистом інших суб'єктивних прав, свобод, законних інтересів. Право на звернення до адміністративного суду є реалізованим з моменту постановлення адміністративним судом однієї з таких ухвал: відкриття провадження у справі (ч. 2 ст. 171 КАС України); відмова у відкритті провадження у справі (ст. 170 КАС України); повернення позовної заяви (ч. 4 ст. 169 КАС України).

2. З метою закріплення у КАС України обов'язку адміністративного суду зазначати в ухвалі про відмову у відкритті провадження у справі відомості щодо того, чи вбачається з поданих матеріалів наявність порушення прав, свобод чи інтересів позивача з боку суб'єкта владних повноважень доцільно доповнити частину 1 статті 171 КАС України пунктом 1-1, який варто викласти у такій редакції: «вбачається з поданих матеріалів наявність порушення прав, свобод чи інтересів позивача оскаржуваними рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень (у справах щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності суб'єкта владних повноважень)».

3. Перспективними напрямками подальших досліджень є визначення поняття права на звернення до адміністративного суду, а також процесуальних форм та адміністративних процедур його реалізації.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України* офіційне видання від 09.09.2005 – 2005 р., № 35, / 35-36, 37 / стор. 1358, стаття 446.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України* офіційне видання від 01.10.2010 – 2010 р., / № 72/1 Спеціальний випуск / стор. 15, стаття 2598.
3. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3: Загальна теорія права. Редкол. О.В. Петришин (голова) та ін. 2017. 952 с.

4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950 р. *Урядовий кур'єр* офіційне видання від 17.11.2010 – № 215.
5. Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights Right to a fair trial (civil limb). Updated to 28 February 2025. URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_6_civil_eng (дата звернення: 13.11.25 р.).
6. Про судовий збір: Закон України від 08.07.2011 р. № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України* офіційне видання від 06.04.2012 – 2012 р., № 14, стор. 633, стаття 87.
7. Смокович М.І, Бевзенко В.М. Адміністративний процес України: теорія і практика. За заг. ред. В.М. Бевзенка. Київ: ВД «Дакор», 2024. 1224 с.
8. Ситников О.Ф. Позовна заява як основна форма звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Київ, 2020. 276 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0420U100808/> (дата звернення: 25.08.2025 р.).
9. Осіпов Ю.В. Реалізація права на звернення до адміністративного суду та способи його судового захисту: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Кропивницький, 2023. 299 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0423U100194/> (дата звернення: 25.08.2025 р.).
10. Джафарова М.В., Кириченко О.Ю. Право на звернення до адміністративного суду за захистом порушених прав, свобод та інтересів у сфері публічно-правових відносин за адміністративним процесуальним законодавством України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2024. № 1. С. 163–168. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2024/32.pdf (дата звернення: 12.11.25 р.).
11. Гнап Д.Д. Звернення до суду в порядку адміністративного судочинства: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Дніпро, 2019. 242 с. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/searchdoc/0419U002473/> (дата звернення: 25.08.2025 р.).
12. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун». 2005. 1728 с.
13. Гаврік Р.О., Владовська К.П. Оскарження рішень у справах щодо проходження публічної служби як прояв реалізації конституційного права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 14. URL: <https://www.reicst.com.ua/pmtl/article/view/2024-14-01-20> (дата звернення: 20.11.2025 р.).
14. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 30.04.25 р. у справі № 520/5701/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/127001175> (дата звернення: 25.08.2025 р.).
15. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 5: Адміністративне право. Редкол. Ю.П. Битяк (голова) та ін. 2020. 960 с.
16. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 26.09.24 р. у справі № 990/220/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/121958756> (дата звернення: 25.08.2025 р.).

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 15.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025

